

nejo. Star je naš narod, vendar ni še cvetel. Zgodaj si je osnoval slovstvo, pilil in likal jezik, da bi si vstvaril prvo podlago pravi izomiki, toda ni še došel zlate dobe. Prikazala se mu je večkrat že zlata jurtarna zarja, a zatemnili so jo viharni oblaki — ni prederl še meglenja, da bi na dostojni stopnji užival oživljajoče žarke svoje omike. Mi Slovenci smo v kratkem času vendar le (za kar drugi narodi potrebovali so stoletja) prišli na lestvici omike že precej naprej. In ni daleč, da bode lepo razraščena stala lipa slovenske omike, posebno ako bodemo mi ljudski učitelji edini in edino delali za pravo ljudsko omiko. „Edinost slabim stvarjem moč daje“. „Sloga jači, nesloga tlači“. „Zerno do zerna pogača, kamen do kamna palača“ — so naši pregovori, katerih nikdar ne pozabimo. Kedar bode med nami Slovenci vladala edinost in ljubezen, bodo izpolnovala se besede našega milotožečega pesnika, ki pravi:

„Vremena bodo Kranjcem se zjasnile,
Jim milše zvezde, kakor zdaj sijale,
Jim pesmi bolj sloveče se glasile“.

Novo šolske postave in potrebe kmečkega ljudstva.*)

Brali smo v 2. l. „Uč. Tov.“ spis, v katerem g. pisatelj nasvetuje, kaj naj bi se v ljudski ali narodni šoli v prvi versti učilo, namreč: Umno kmetovanje in gospodarstvo s svojimi raznoverstnimi oddelki. Da bi bil nauk umnega kmetijstva in gospodarstva za naše kmečko ljudstvo koristnejši in potrebniji, nego več drugih nauk, kakor n. pr.: risanje, prirodopisje, naravoslovje, kemija, telovadba itd., rad priterjujem, toda, da bi imel nauk kmetijstva in gospodarstva pred nauki branja, pisanja in številjenja predstvo, vendar jaz g. pisatelju ne morem poterčiti. G. pisatelj vpraša: „Kolikokrat na teden, na mesec, na leto treba je kmetu čitati, pisati“? O čudno vprašanje! Tukaj je g. pisatelj naravnost pokazal, da je s kmečkim ljudstvom še malo občeval in da on potrebe kmečkega ljudstva le od ene strani opazuje; ali, ako hočemo eno reč na tanko spoznati, jo moramo okoli kraja in tudi v sredini dobro ogle dati. Vediti in soditi moramo že učitelji sami po sebi; posebno pa še tisti, ki imajo za kaj več, nego sami za se skerbeti; koliko dni jim mine, da ne bi potreba bilo pogledati, manj ali več, kje imajo kaj beličev.

Koliko več in večji stroške in tudi dohodke pa še imajo naši kmetje! Kaj jim je torej storiti, da bodo mogli konec leta računati o gospodarje-

*) Tudi mi se v tej zadevi popolnoma vjemamo z Vami, in prepričani smo; da g. pisatelj tudi ni tako hudo mislil, da bi se v šolah učilo bolj gospodarstvo kot branje in pisanje; sej vendar brez branja, pisanja in številjenja ne more se misliti nobena šola.

nji? Da jim bo to mogoče, morejo gotovo slednji večer zapisati stroške in dohodke prešlega dneva v gospodarsko knjigo, iz ktere konec leta račun čez svoje gospodarjenje storijo; kar pa kmet zapiše, bode gotovo nazadnje vse prebral, je li vse prav zapisal. Vidi se, da skerbnemu gospodarju, kateri hoče v istini prav gospodariti, ni le enkrat na teden, na mesec, na leto treba kaj čitati, pisati in računati, ampak slednji dan. Nadalje mislim, da bi se v ljudski šoli branje, pisanje in številjenje tudi učilo pred kmetijstvom tudi zarad tega, ker starši ne pošiljajo samo onih otrok v šolo, katerim mislijo svoje kmetijstvo izročiti, ampak pošiljajo jih, naj jih že imajo 2, 3, 4 ali še več, a dom svoj bodo gotovo le enemu dati mogli, in drugi bodo si morali po drugih raznovrstnih potih svoj kruh služiti.

Kaj bode tedaj šola onim koristila, ako so se v šoli namesto drugih potrebnih naukov le kmetijstva učili? Koliko dandanes človek veljá, ako ne zna drugega, nego kmetovati? Vediti tudi moramo, da šole po deželi zovejo se ljudske ali narodne, a ne kmetijske; torej v njih izobrazuje se sploh narod, a ne samo kmečko ljudstvo. Ljudska šola mora skerbeti za napredek i blagostanje vsega, a ne samo kmečkega ljudstva. Vediti moramo tudi, da otroci, kateri so se kmetijstva le takorekoč na spomin učili, bodo to gotovo pred pozabili, kakor se bodo kmetijstva poprijeli, ako ne morejo tega, kar so se v šoli učili, doma ponavljati, kedar iz šole ostanejo. Da pa 14 ali 15 letni deček ali deklica, ko iz šole izostane, se kmetijstva v popolni meri poprijeti ne more; kajti, ako bi mu duševne zmožnosti tega ne ovirale, mu gotovo telesne moči še ne pripuščajo; preden pa se to zgoditi more, so šolski nauki že davno pozabljeni. Kaj pa potem? Ako se je otrok v šoli naučil pravilno čitati, pisati in številiti, mu je še potem, ko je iz šole izostal, mogoče si umnega kmetovanja in gospodarstva prisvojiti s pomočjo podučljivih kmetiških knjig; v to imamo že nekaj prav koristnih knjig, in upamo, da jih bode še več.

Tudi moram iz skušnje še omeniti, da o kmetijstvu si kmečko ljudstvo jako malo daje svetovati, kajti kmet si misli, da gosposki človek ne more svetovati o kmetijstvu.

Mislím, da bi se šolska mladež v šoli bolj čitanja, pisanja in številjenja nego kmetijstva učila, in le namesto nekterih zgoraj omenjenih naukov, kateri za kmečko ljudstvo niso toliko važni in koristni, naj bi se kmetijstvo in gospodarstvo toliko učilo, da se mladini postavi temeljni kamen, in da se ji pokaže in naznani pot, po kateri ji je mogoče do umnega kmetovanja in gospodarstva dospeti, ko iz šole izostane.

Toliko na g. pisateljev dopis v smislu §. 13. šolske postave od 10. avgusta l. 1870. Tudi želim, da bi še kdo drugi v tej zadevi svoje misli naznanil.

M. Kovšca.